WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 25 lutego 2010 r.*

W sprawie C-381/08

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Bundesgerichtshof (Niemcy) postanowieniem z dnia 9 lipca 2008 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 22 sierpnia 2008 r., w postępowaniu

Car Trim GmbH

przeciwko

KeySafety Systems Srl,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes trzeciej izby, pełniący obowiązki prezesa czwartej izby, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász (sprawozdawca), G. Arestis i T. von Danwitz, sędziowie,

* Język postępowania: niemiecki.

rzecznik generalny: J. Mazák,
sekretarz: R. Grass,

uwzględniając procedurę pisemną,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu KeySafety Systems Srl przez C. von Mettenheima, Rechtsanwalt,

— w imieniu rządu niemieckiego przez M. Lummę oraz J. Kemper, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez H. Walker, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez A. Henshawa, barrister,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez A.M. Rouchaud-Joët oraz S. Grünheid, działające w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 24 września 2009 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1, zwanego dalej „rozporządzeniem"), a w szczególności kwestii, jak należy przeprowadzać rozróżnienie pomiędzy umowami „sprzedaży towarów ruchomych" a umowami o „świadczenie usług" oraz określać miejsce wykonania w przypadku sprzedaży na odległość.

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy spółką Car Trim GmBH (zwaną dalej „Car Trim") a przedsiębiorstwem KeySafety Systems Srl (zwanym dalej „KeySafety") w przedmiocie zobowiązań umownych stron dotyczących dostarczania komponentów do wytwarzania systemów poduszek powietrznych.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Na mocy art. 68 pkt 1 rozporządzenia, które weszło w życie w dniu 1 marca 2002 r., zastępuje ono w stosunkach między wszystkimi państwami członkowskimi oprócz Królestwa Danii Konwencję brukselską z 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32), zmienionej późniejszymi konwencjami o przystąpieniu nowych państw członkowskich do tej konwencji.

4 Zgodnie z motywem 2 rozporządzenie dąży w interesie należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego do „ujednolicenia przepisów o jurysdykcji w sprawach cywilnych i handlowych oraz uproszczenia formalności ze względu na szybkie i nieskomplikowane uznawanie i wykonywanie orzeczeń z państw członkowskich związanych niniejszym rozporządzeniem".

5 Motywy 11 i 12 rozporządzenia uściślają w następujący sposób stosunek między różnymi przepisami jurysdykcyjnymi oraz ich celami normatywnymi:

„(11) Przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i powinny zależeć zasadniczo od miejsca zamieszkania pozwanego, a tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub umowę stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania […].

(12) Jurysdykcja oparta na łączniku miejsca zamieszkania powinna zostać uzupełniona jurysdykcją opartą na innych łącznikach, które powinny zostać dopuszczone ze względu na ścisły związek pomiędzy sądem a sporem prawnym lub w interesie prawidłowego wymiaru sprawiedliwości".

6 Artykuł 2 pkt 1 rozporządzenia, który wchodzi w skład sekcji 1 rozdziału II, zatytułowanej „Przepisy ogólne", brzmi następująco:

„Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego".

7 Artykuł 5 rozporządzenia, który wchodzi w skład sekcji 2 rozdziału II, zatytułowanej „Jurysdykcja szczególna", stanowi:

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim:

1) a)jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy — przed sąd miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane;

b) w rozumieniu niniejszego przepisu — i o ile co innego nie zostało uzgodnione — miejscem wykonania zobowiązania jest:

— w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych — miejsce w państwie członkowskim, w którym rzeczy te zgodnie z umową zostały dostarczone albo miały zostać dostarczone,

— w przypadku świadczenia usług — miejsce w państwie członkowskim, w którym usługi zgodnie z umową były świadczone albo miały być świadczone;

c) jeśli lit. b) nie ma zastosowania, wówczas stosuje się lit. a);

[…]".

8 Artykuł 1 ust. 4 dyrektywy 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji (Dz.U. L 171, s. 12) stanowi:

„Umowy na dostawę towarów konsumpcyjnych, które mają być wytworzone czy wyprodukowane, do celów niniejszej dyrektywy uważane będą za umowę sprzedaży".

Uregulowania międzynarodowe

9 Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów sporządzona w Wiedniu w dniu 11 kwietnia 1980 r. (zwana dalej „CISG") weszła w życie we Włoszech w dniu 1 stycznia 1988 r., a w Niemczech w dniu 1 stycznia 1991 r.

10 Akapit trzeci preambuły CISG stanowi:

„[…] [P]rzyjęcie jednolitych zasad regulujących umowy międzynarodowej sprzedaży towarów, uwzględniających różne systemy społeczne, gospodarcze i prawne, przyczyni się do usunięcia przeszkód prawnych w obrocie międzynarodowym oraz sprzyjać będzie rozwojowi handlu międzynarodowego".

11 Zgodnie z art. 1 ust. 1 lit. a) CISG:

„Niniejsza konwencja ma zastosowanie do umów sprzedaży towarów między stronami mającymi siedziby handlowe w różnych państwach:

a) jeżeli państwa te są Umawiającymi się Państwami […]".

12 Artykuł 3 CISG przewiduje w odniesieniu do swojego przedmiotowego zakresu zastosowania:

„1. Umowy na dostawę towarów przewidzianych do wytworzenia lub wyprodukowania będą uważane za umowy sprzedaży, chyba że [jeśli] strona zamawiająca towary nie przyjmuje na siebie obowiązku dostawy zasadniczej części materiałów niezbędnych do ich wykonania lub wyprodukowania.

2. Niniejsza konwencja nie będzie miała zastosowania do umów, w których przeważająca część zobowiązań strony dostarczającej towary polega na zapewnieniu siły roboczej lub świadczeniu innych usług".

13 Zgodnie z art. 30 CISG „[s]przedający jest obowiązany dostarczyć towary, przekazać wszelkie dokumenty ich dotyczące oraz przenieść prawo własności towarów, zgodnie z umową i niniejszą konwencją".

14 Artykuł 31 CISG stanowi:

„Jeżeli sprzedający nie jest obowiązany dostarczyć towarów w określonym miejscu, jego obowiązek dostawy polega:

a) jeżeli umowa sprzedaży przewiduje przewóz towarów — na wydaniu towarów pierwszemu przewoźnikowi w celu przekazania ich kupującemu;

[…]”.

15 Zgodnie z art. 6 Konwencji Narodów Zjednoczonych o przedawnieniu w międzynarodowej sprzedaży towarów sporządzonej w Nowym Jorku w dniu 14 czerwca 1974 r.:

„1. Niniejsza konwencja nie będzie miała zastosowania do umów, w których przeważająca część zobowiązań sprzedającego polega na zapewnieniu siły roboczej lub świadczeniu innych usług.

2. Umowy na dostawę towarów przewidzianych do wykonania lub wyprodukowania będą uważane za umowy sprzedaży, jeśli strona zamawiająca towary nie przyjmie na siebie obowiązku dostawy istotnej części materiałów niezbędnych do takiego wykonania lub produkcji”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

16 Spółka KeySafety z siedzibą we Włoszech zajmuje się dostawą systemów poduszek powietrznych włoskim producentom samochodów, a od lipca 2001 r. do grudnia 2003 r. nabywała od Car Trim komponenty używane przy wytwarzaniu tych systemów na podstawie pięciu umów dostawy (zwanych dalej „umowami").

17 KeySafety wypowiedziała wspomniane umowy ze skutkiem na koniec 2003 r. Twierdząc, że umowy te powinny obowiązywać częściowo do lata 2007 r., Car Trim uznała rozwiązanie umów za ich zerwanie i wniosła pozew o odszkodowanie przed Landgericht Chemnitz, sąd miejsca produkcji komponentów. Sąd ten uznał się za niewłaściwy w przedmiocie rozpoznania pozwu ze względu na brak jurysdykcji międzynarodowej sądów niemieckich.

18 Oberlandesgericht oddalił zażalenie wniesione przez powódkę.

19 Sąd ten zauważył, że umowy zobowiązywały powódkę w charakterze producenta wyposażenia samochodowego do wytworzenia poduszek powietrznych o określonym kształcie z obowiązkiem zakupu towarów od uprzednio wyznaczonych dostawców w celu ich dostarczania na żądanie w miarę potrzeb procesu produkcyjnego KeySafety, z określeniem znacznej liczby instrukcji dotyczących organizacji pracy, kontroli jakości, opakowania, etykietowania, dowodów dostawy i faktur.

20 Car Trim wniósł skargę kasacyjną przed Bundesgerichtshof.

21 Według sądu odsyłającego rozstrzygniecie tego środka odwoławczego obejmuje kwestię, czy Landgericht Chemnitz niesłusznie stwierdził brak swojej jurysdykcji międzynarodowej, którą powinien był ocenić na podstawie rozporządzenia.

22 Odpowiedź na to pytanie zależy od wykładni art. 5 pkt 1 lit. b) wspomnianego rozporządzenia, jako że pozwana ma siedzibę — co na podstawie art. 2 rozporządzenia może służyć za kryterium jurysdykcji — we Włoszech, a Oberlandesgericht stwierdził, że nie zachodzi wyłączna jurysdykcja sądów niemieckich na podstawie art. 22 rozporządzenia i brak jest umowy dotyczącej jurysdykcji, czy to wyraźniej, czy dorozumianej, na podstawie art. 23 i 24 wspomnianego rozporządzenia.

23 W rezultacie sądy niemieckie nie mogą być właściwe w zakresie rozpatrzenia powództwa o odszkodowanie, jeśli miejsce produkcji uważa się za miejsce wykonywania zobowiązania będącego „przedmiotem postępowania" w rozumieniu art. 5 pkt 1 rozporządzenia.

24 W ocenie sądu krajowego sądem właściwym jest sąd, z którym więź geograficzna jest najściślejsza ze względu na miejsce spełnienia świadczenia charakterystycznego dla umowy. W rezultacie podstawą dla określenia tego świadczenia charakterystycznego jest przeważające świadczenie umowne, które należy pojmować w zależności od kryteriów ekonomicznych z braku innej odpowiedniej więzi. To kryterium przeważającego świadczenia ekonomicznego jest wywodzone także z art. 3 ust. 2 CISG lub art. 6 ust. 2 konwencji Narodów Zjednoczonych z dnia 14 czerwca 1974 r. o przedawnieniu w międzynarodowej sprzedaży towarów.

25 Przy założeniu, że miejsce wykonania określające jurysdykcję wynikałoby z art. 5 lit. b) tiret pierwsze rozporządzenia, należałoby określić miejsce, do którego na mocy umów

zostały lub powinny zostać dostarczone sprzedane towary. Sąd krajowy uważa, że nawet w przypadku sprzedaży na odległość to miejsce wykonania odnosi się do miejsca, w którym kupujący uzyskuje lub powinien był uzyskać możliwość rzeczywistego rozporządzania dostarczoną rzeczą na mocy umów.

26 W tych okolicznościach Bundesgerichtshof postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia […] należy interpretować w ten sposób, że umowy dostawy towarów, które mają być wytworzone bądź wyprodukowane, niezależnie od określenia przez zamawiającego wymogów dotyczących pozyskania, obróbki i dostawy produkowanych przedmiotów, łącznie z zapewnieniem jakości produkcji, rzetelności dostawy oraz sprawnej formalnej realizacji zlecenia, należy uznać za sprzedaż rzeczy ruchomych (tiret pierwsze), a nie za świadczenie usług (tiret drugie)? Jakie kryteria decydują o tym rozróżnieniu?

2) Jeżeli należy uznać, że jest to sprzedaż rzeczy ruchomych, czy w przypadku sprzedaży na odległość miejscem, w którym sprzedane rzeczy zgodnie z umową zostały dostarczone albo miały zostać dostarczone, jest miejsce faktycznego wydania rzeczy kupującemu, czy też miejsce, w którym te rzeczy zostały wydane pierwszemu przewoźnikowi w celu przekazania ich kupującemu?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

27 Stawiając pytanie pierwsze, sąd krajowy dąży w istocie do ustalenia, jak należy odróżniać „umowy sprzedaży rzeczy ruchomych" od „umów o świadczenie usług" w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia w przypadku umowy dotyczącej dostawy towarów, które mają być wytworzone bądź wyprodukowane, w razie określenia przez kupującego pewnych wymogów dotyczących pozyskania, obróbki i dostawy tych towarów.

28 Na wstępie należy zauważyć, że pytanie to zostało postawione w ramach sporu między dwoma producentami z sektora samochodowego. Ten sektor przemysłu cechuje się silną współpracą pomiędzy producentami. Zaoferowany produkt gotowy powinien być dostosowany do ścisłych wymogów i zindywidualizowanych specyfikacji kupującego. Ogólnie rzecz biorąc, to kupujący określa precyzyjnie swoje potrzeby i dostarcza instrukcji dotyczących produkcji, których dostawca musi przestrzegać.

29 W takim procesie produkcyjnym, stosowanym również w innych sektorach gospodarki światowej, produkcja towarów może obejmować świadczenie usług, które przyczyniają się wraz z następującą potem dostawą produktu gotowanego do realizacji ostatecznego przedmiotu danej umowy.

30 Brzmienie art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia nie zawiera ani definicji obu kategorii umów, ani elementów odróżniających te dwie kategorie w razie sprzedaży towarów obejmującej jednocześnie świadczenie usług. W szczególności tiret pierwsze wspomnianego przepisu dotyczące sprzedaży rzeczy ruchomych nie uściśla, czy ma ono

zastosowanie również, gdy dany towar musi zostać wytworzony lub wyprodukowany przez sprzedającego przy poszanowaniu pewnych wymogów określonych w tym względzie przez kupującego, przy uwzględnieniu okoliczności, że takie wytworzenie lub produkcja lub jej część mogą zostać zakwalifikowane jako „usługa" w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia.

31 W tym względzie należy przypomnieć, że w odniesieniu do umów sprzedaży rzeczy ruchomych i umów o świadczenie usług za kryterium powiązania z właściwą jurysdykcją art. 5 pkt 1 rozporządzenia uznaje zobowiązanie charakterystyczne dla tych umów (zob. podobnie wyrok z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie C-533/07 Falco Privatstiftung i Rabitsch, Zb.Orz. s. I-3327, pkt 54).

32 Biorąc pod uwagę ten wzgląd, należy zatem oprzeć się na zobowiązaniu charakterystycznym dla danych umów. Umowa, której zobowiązaniem charakterystycznym jest dostawa rzeczy, zostanie zakwalifikowana jako „sprzedaż rzeczy ruchomych" w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit b) tiret pierwsze rozporządzenia. Umowa, której zobowiązaniem charakterystycznym jest świadczenie usług, zostanie zakwalifikowana jako „świadczenie usług" w rozumieniu wspomnianego art. 5 pkt 1 lit b) tiret drugie.

33 W celu określenia zobowiązania charakterystycznego dla rozpatrywanych umów, należy wziąć pod uwagę następujące elementy.

34 Po pierwsze, należy zauważyć, że kwalifikacja umowy mającej na celu sprzedaż rzeczy ruchomych, które mają najpierw zostać wytworzone lub wyprodukowane przez sprzedającego, jest uregulowana przez pewne przepisy prawa Unii i prawa międzynarodowego, które mogą ukierunkowywać wykładnię terminów „sprzedaż rzeczy ruchomych" i „świadczenie usług".

35 Przede wszystkim na mocy art. 1 ust. 4 dyrektywy 1999/44 umowy na dostawę towarów konsumpcyjnych, które mają być wytworzone czy wyprodukowane, uważane są za umowy sprzedaży i zgodnie z art. 1 ust. 2 lit. b) tej dyrektywy — z pewnymi wyjątkami niemającymi znaczenia w sprawie takiej, jaka toczy się przed sądem krajowym — wszystkie materialne rzeczy ruchome są kwalifikowane jako „towary konsumpcyjne".

36 Ponadto, zgodnie z art. 3 ust. 1 CISG umowy na dostawę towarów przewidzianych do wytworzenia lub wyprodukowania są uważane za umowy sprzedaży, chyba że strona zamawiająca towary przyjmuje na siebie obowiązek dostawy zasadniczej części materiałów niezbędnych do ich wykonania lub wyprodukowania.

37 Co więcej, art. 6 ust. 2 konwencji Narodów Zjednoczonych z dnia 14 czerwca 1974 r. o przedawnieniu w międzynarodowej sprzedaży towarów przewiduje również, że umowy na dostawę towarów przewidzianych do wykonania lub wyprodukowania są uważane za umowy sprzedaży, jeśli strona zamawiająca towary nie przyjmie na siebie obowiązku dostawy istotnej części materiałów niezbędnych do takiego wykonania lub produkcji.

38 Z tego względu wyżej wymienione przepisy stanowią wskazanie, że okoliczność, iż towar, który ma być dostarczony, ma zostać uprzednio wytworzony lub wyprodukowany, nie zmienia kwalifikacji danej umowy jako umowy sprzedaży.

39 Ponadto Trybunał doszedł do tego samego wniosku w dziedzinie zamówień publicznych. W wyroku z dnia 11 czerwca 2009 r. w sprawie C-300/07 Hans & Christophorus Oymanns, Zb.Orz. s. I-4779, Trybunał orzekł w pkt 64 tego wyroku, że termin „zamówienia publiczne na dostawy" zawarty w art. 1 ust. 2 lit. c) akapit pierwszy dyrektywy 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty

budowlane, dostawy i usługi (Dz.U. L 134, s. 114) obejmuje kupno towarów niezależnie od kwestii, czy rozważany produkt jest udostępniany konsumentom jako gotowy, czy po wytworzeniu go zgodnie z wymogami klientów. W pkt 66 wspomnianego wyroku Trybunał stwierdził, że w przypadku udostępnienia towarów wyprodukowanych i dostosowanych do indywidualnych potrzeb każdego klienta, konfekcjonowanie tych towarów jest częścią dostawy rozpatrywanych towarów.

40 Po drugie, należy uwzględnić przywołane przez Komisję Wspólnot Europejskich kryterium dotyczące pochodzenia materiałów, które mają być przetworzone. Okoliczność, że zostały one dostarczone przez sprzedającego — dla celów wykładni art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia — może również być brana pod uwagę. Jeśli sprzedający dostarczył całość lub większość materiałów, z których wytwarzany jest towar, okoliczność ta może stanowić wskazówkę na korzyść zakwalifikowania umowy jako „umowy o świadczenie usług". Natomiast w przeciwnym razie, gdy sprzedający nie dostarcza materiałów — istnieje wyraźna wskazówka, że umowa kwalifikuje się jako „umowa sprzedaży rzeczy ruchomych".

41 Z akt sprawy przedstawionych Trybunałowi wynika, że w sprawie przed sądem krajowym, nawet jeśli KeySafety określiła dostawców, u których Car Trim miała zaopatrywać się w pewne części, nie przekazała żadnego materiału do dyspozycji tej drugiej spółki.

42 Po trzecie, chociaż sąd krajowy nie przekazał żadnych informacji w tym względzie, należy zauważyć, że odpowiedzialność dostawcy może także być elementem branym pod uwagę podczas kwalifikacji charakterystycznego zobowiązania rozpatrywanej umowy. Jeśli sprzedający jest odpowiedzialny za jakość i zgodność towaru z umową, co jest wynikiem jego działania, odpowiedzialność ta przechyli szalę na korzyść zakwalifikowania jako „umowy sprzedaży rzeczy ruchomych". Natomiast jeśli sprzedający jest odpowiedzialny tylko za należyte wykonanie zgodnie z instrukcjami kupującego, okoliczność ta przemawia raczej za zakwalifikowaniem umowy jako „świadczenia usług".

43 W świetle poprzednich rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że umowy, których przedmiotem jest dostawa towarów przewidzianych do wytworzenia lub wyprodukowania, nawet w razie określenia przez kupującego wymogów dotyczących pozyskania, obróbki i dostawy towarów, ale bez dostarczenia przez niego materiałów, i gdy dostawca jest odpowiedzialny za jakość towaru i jego zgodność z umową, należy kwalifikować jako „sprzedaż rzeczy ruchomych" w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit b) tiret pierwsze rozporządzenia.

W przedmiocie pytania drugiego

44 Stawiając pytanie drugie, sąd krajowy dąży w istocie do ustalenia, czy w przypadku umowy sprzedaży na odległość miejsce, w którym towary zgodnie z umową zostały „dostarczone" albo miały zostać „dostarczone", w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit b) tiret pierwsze rozporządzenia należy określić na podstawie miejsca faktycznego wydania rzeczy kupującemu.

45 Na wstępie należy podkreślić, że na mocy art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia strony umowy dysponują swobodą woli co do określenia miejsca dostarczenia towarów.

46 Wyrażenie „o ile co innego nie zostało uzgodnione" zawarte w art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia wskazuje, że strony mogą porozumieć się co do uzgodnienia miejsca wykonania zobowiązania dla celów stosowania tego przepisu. Ponadto zgodnie z art. 5 pkt 1 lit. b) tiret pierwsze rozporządzenia, który zawiera wyrażenie „zgodnie z umową", miejscem dostarczenia rzeczy jest co do zasady miejsce ustalone przez strony w umowie.

47 W celu odpowiedzi na postawione pytanie Trybunał odwołuje się do genezy, celów i systematyki rozporządzenia (zob. wyroki: z dnia 3 maja 2007 r. w sprawie C-386/05 Color Drack, Zb.Orz. s. I-3699, pkt 18; z dnia 9 lipca 2009 r. w sprawie C-204/08 Rehder, Zb.Orz. s. I-6073, pkt 31).

48 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że zasada jurysdykcji szczególnej przewidziana w art. 5 pkt 1 rozporządzenia w dziedzinie umów, która uzupełnia podstawową zasadę jurysdykcji opartej na łączniku miejsca zamieszkania pozwanego, odpowiada celowi bliskości i jest uzasadniona istnieniem ścisłego związku pomiędzy umową a sądem, przed którym zawisło postępowanie w sprawie (zob. ww. wyroki: w sprawie Color Drack, pkt 22; w sprawie Redher, pkt 32).

49 W odniesieniu do miejsca wykonania zobowiązania będącego przedmiotem postępowania art. 5 pkt 1 lit. b) tiret pierwsze rozporządzenia określa to kryterium powiązania w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych w sposób autonomiczny, aby wzmocnić główny cel, którym jest ujednolicenie przepisów o jurysdykcji sądowej przy jednoczesnym zapewnieniu przewidywalności (zob. podobnie ww. wyroki: w sprawie Color Drack, pkt 24; w sprawie Rehder, pkt 33).

50 W ramach rozporządzenia ta zasada jurysdykcji szczególnej w sprawach, których przedmiotem jest umowa lub roszczenie wynikające z umowy, uznaje zatem miejsce dostawy za autonomiczne kryterium powiązania mające zastosowanie do wszystkich powództw, których podstawę stanowi jedna i ta sama umowa sprzedaży rzeczy ruchomych, a nie tylko do tych, których podstawę stanowi samo zobowiązanie do dokonania dostawy (ww. wyrok w sprawie Color Drack, pkt 26).

51 Z drugiej strony żaden przepis rozporządzenia nie definiuje terminów „dostarczenie" i „miejsce dostarczenia" w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. b) tiret pierwsze rozporządzenia.

52 Ponadto należy przypomnieć, że w chwili powstawania tego przepisu Komisja w swoim projekcie rozporządzenia Rady (WE) z dnia 14 czerwca 1999 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych

i handlowych [COM(1999) 348 wersja ostateczna, s. 14] podkreśliła, że przepis ten ma na celu „złagodzenie niedogodności odwoływania się do zasad prawa prywatnego międzynarodowego państwa, do którego sądu wniesiono sprawę" [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak następny cytat z tego projektu] i że to „pragmatyczne wyznaczanie miejsca wykonania" opiera się na kryterium czysto faktycznym.

53 Od razu należy stwierdzić, że autonomia kryteriów powiązania przewidziana w art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia wyklucza odwołanie się do zasad prawa prywatnego międzynarodowego państwa członkowskiego sądu oraz do prawa materialnego, które na mocy prawa prywatnego międzynarodowego miałoby zastosowanie.

54 W tych okolicznościach do sądu krajowego należy najpierw zbadanie, czy miejsce dostarczenia wynika z postanowień umowy.

55 Jeśli możliwe jest określenie w ten sposób miejsca dostarczenia bez odnoszenia się do prawa materialnego mającego zastosowanie do umowy, to jest to miejsce, które uważa się za miejsce, do którego rzeczy te zostały dostarczone albo miały zostać dostarczone zgodnie z umową w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit b) tiret pierwsze rozporządzenia.

56 Mogą jednakże zaistnieć sytuacje, w których umowa nie zawiera żadnego postanowienia ujawniającego wolę stron co do miejsca dostarczenia towarów bez odwoływania się do mającego zastosowanie prawa materialnego.

57 W takich sytuacjach, jako że zasada jurysdykcyjna przewidziana w art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia ma charakter autonomiczny, należy określić to miejsce w zależności od innego kryterium z poszanowaniem genezy, celów i systematyki rozporządzenia.

58 Sąd krajowy bierze pod uwagę dwa miejsca, które mogłyby służyć za miejsce dostarczenia w celu określenia takiego autonomicznego kryterium, mającego zastosowanie w braku postanowienia umownego. Pierwszym miejscem jest miejsce faktycznego wydania towaru kupującemu, a drugim miejsce wydania towaru pierwszemu przewoźnikowi w celu przekazania go kupującemu.

59 Należy uznać — tak jak to zrobił sąd krajowy — że te dwa miejsca wydają się najodpowiedniejsze dla potrzeb określenia w sposób dorozumiany miejsca wykonania, do którego rzeczy zostały dostarczone albo miały zostać dostarczone.

60 Należy stwierdzić, że miejsce, w którym rzeczy zostały albo miały zostać faktycznie wydane kupującemu w ich ostatecznym miejscu przeznaczenia najlepiej odpowiada genezie, celom i systematyce rozporządzenia jako „miejsce dostarczenia" w rozumieniu art. 5 ust. 1 lit b) tiret pierwsze tego rozporządzenia.

61 Kryterium to wykazuje znaczny stopień przewidywalności. Odpowiada także celowi bliskości, jako że zapewnia ścisły związek pomiędzy umową a sądem, przed którym zawisło postępowanie w sprawie. W szczególności należy zauważyć, że towary, które stanowią materialny przedmiot umowy, po jej wykonaniu powinny się znaleźć co do zasady w tym miejscu. Ponadto podstawowym przedmiotem umowy sprzedaży rzeczy ruchomych jest ich przeniesienie od sprzedającego na kupującego, przy czym czynność ta jest dokonywana w sposób kompletny dopiero w chwili przybycia tych rzeczy ruchomych do ostatecznego miejsca przeznaczenia.

62 W świetle całości powyższych rozważań na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że art. 5 pkt 1 lit. b) tiret pierwsze rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że w przypadku sprzedaży na odległość miejsce, do którego rzeczy te zostały dostarczone albo miały zostać dostarczone, należy określić na podstawie przepisów tej umowy. Jeśli

nie jest możliwe określenie miejsca dostarczania na tej podstawie bez odnoszenia się do prawa materialnego mającego zastosowanie do umowy, miejscem tym jest miejsce faktycznego wydania rzeczy, w ramach którego kupujący uzyskuje lub powinien uzyskać uprawnienie do rzeczywistego rozporządzania rzeczami w ostatecznym miejscu przeznaczenia transakcji sprzedaży.

W przedmiocie kosztów

63 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

1) **Artykuł 5 pkt 1 lit b) rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że umowy, których przedmiotem jest dostawa towarów przewidzianych do wytworzenia lub wyprodukowania, nawet w razie określenia przez kupującego wymogów dotyczących pozyskania, obróbki i dostawy towarów, ale bez dostarczenia przez niego materiałów, i gdy dostawca jest odpowiedzialny za jakość towaru i jego zgodność z umową, należy kwalifikować jako „sprzedaż rzeczy ruchomych" w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit b) tiret pierwsze tego rozporządzenia.**

2) Artykuł 5 pkt 1 lit. b) tiret pierwsze rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku sprzedaży na odległość miejsce, do którego rzeczy te zostały dostarczone albo miały zostać dostarczone, należy określić na podstawie przepisów tej umowy. Jeśli nie jest możliwe określenie miejsca dostarczania na tej podstawie bez odnoszenia się do prawa materialnego mającego zastosowanie do umowy, miejscem tym jest miejsce faktycznego wydania rzeczy, w ramach którego kupujący uzyskuje lub powinien uzyskać uprawnienie do rzeczywistego rozporządzania rzeczami w ostatecznym miejscu przeznaczenia transakcji sprzedaży.

Podpisy